

- >> Parat til (gen)start?
- >> Hold fast på (fremstillings)formerne!
- >> Læsevejledere i grundskolen – netværksmøder
- >> Kan man blive forfatter, når man staver som en brækket arm?
- >> Læsemodulet – en måde at skabe differentieret og støttet læsning i indskolingen
- >> Funktionel skrivning i de første skoleår

>> AF MARITA B. JOHANSEN

Universitetslektor ved Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning, NTNU. Har en mastergrad i norskdidaktik og mange års undervisningserfaring fra grundskolen. Koordinator for udvikling af ny eksamen i norskfaget og i projektet *Funksjonell skrivning i de første skoleårene*.

Marita B. Johansen
Skrivesenteret, ILU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
7491 Trondheim, Norge
E-mail: marita@skrivesenteret.no

FUNKTIONEL SKRIVNING I DE FØRSTE SKOLEÅR

Skrivning er vigtigt – både i skolen og i elevernes fritid. Vi skriver for at interagere, udforske, beskrive, overbevise eller fortælle. Vi skriver for at lære og for at fastholde det, vi har lært, og det, vi ved. Børn tager skrivning med i legen, fx når de laver deres egne biografbiller eller skriver en liste over verdens bedste fodboldspillere. Skrivning er således et værktøj, som bruges til forskellige kommunikationsformål, rettet både mod skribenten selv og mod omverdenen (Berge et al., 2016).

Skrivning er et fleksibelt og kraftfuldt værktøj, og den, som mestrer skrivningen, kan nyde godt af denne kompetence i mange af livets sammenhænge. I modsætning til tale udvikles skrivningen imidlertid ikke naturligt – det må læres. Desuden bliver eleverne nødt til at lære sig at skrive i forskellige sammenhænge og med forskellige formål. Dette komplicerer vurderingen af, hvem der har udviklet en skrivekompetence, som er god nok; en elev kan skrive godt i én sammenhæng, men ikke lykkes lige så godt i en anden. Forskere har faktisk vanskeligheder med at finde elever, som på tværs af skriveopgaver kan siges som regel at præstere enten godt eller dårligt i skrivning. Det er tværtimod mere almindeligt, at kompetencen varierer med skriveopgaven (Graham et al., 2016; Matre et al., 2021; Skar, 2017; Schoonen, 2012)¹. Det, at skrivningen skal læres, og at undervisningen i skrivning skal tage hensyn til, at skrivekompetencen er kontekstuel betinget, gør undervisningen i skrivning meget kompleks. Det, at elever er nødt til at kunne mestre det at skrive for at kunne mestre skolen, medfører også, at skriveundervisning ikke bør udsættes. Den skal i gang fra første skoledag. I denne artikel vil vi præsentere nogle opdagelser fra et igang-

værende forskningsprojekt, som netop har fokus på de yngste elevers skriveundervisning.

Skriveundervisning i Norge i dag

I den norske skolelov er skrivning én af i alt fem grundlæggende færdigheder, der skal integreres i alle fag. De fire andre færdigheder er: læsning, regning, mundtlighed og digital færdighed. Det er gode nyheder, når man medtænker skrivekompetencens kontekstuelle aspekt. Gennem lovgivningen er det således også bestemt, at elever i 1.-4. klasse (svarende til dansk 0.-3. klasse), som er i risiko for udvikling af skrivevanskeligheder, har ret til at få tilbudt en intensiv undervisning. Målet er nemlig, at ingen elever skal starte på mellemtrinnet (det vil sige 5.-7. klasse i Norge, svarende til 4.-6. klasse i Danmark) med manglende skrivekompetence. Det er også gode nyheder, dels fordi det bygger på en forestilling om, at alle kan lære sig at skrive, dels fordi det vidner om en ambition om, at alle skal have adgang til dette vigtige værktøj.

>> Elever i 1.-4. klasse (svarende til dansk 0.-3. klasse), som er i risiko for udvikling af skrivevanskeligheder, har ret til at få tilbudt en intensiv undervisning.

¹ En fuldstændig referenceliste til denne artikel kan rekvireres ved at sende en mail til lis@laesepaed.dk

>> AF ANNE H. KVISTAD

Universitetslektor ved Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning, NTNU. Har mastergrad i norskdidaktikk og har indgået i flere store forskningsprojekter om skrivning i skolen. Koordinator for udvikling af ny eksamen i norskfaget og i projektet *Funksjonell skrivning i de første skoleårene*.

Anne Holten Kvistad
Skrivesenteret, ILU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
7491 Trondheim, Norge
E-mail: anne.h.kvistad@ntnu.no

Desuden udtrykkes det eksplicit i den nye læreplan for norskfaget (2020), at »eleverne skal opleve skriveundervisningen som meningsfuld« (Utdanningsdirektoratet, 2020). Hvad der muligvis er mindre gode nyheder, er, at det er uklart, i hvilken udstrækning disse bestemmelser følges op i praksis.

Til forskel fra læseundervisningen er skriveundervisningen ikke blevet hjulpet på vej af nationale prøver, PISA- eller PIRLS-prøver. Og til trods for at det af lovteksten fremgår, at eleven har ret til intensiv undervisning, hvis der er tegn på udvikling af skrivevan-skeligheder, så findes der ikke nationale skriveprøver eller andre standardiserede værktøjer, som kan bruges til at kortlægge elevernes skrivekompetence. Det virker heller ikke, som om læreruddannelsen har forberedt de kommende lærere godt nok til at stå for undervisningen i skrivning. I en nylig gennemført spørgeskemaundersøgelse blandt lærere i indskolin-gen svarede 60 %, at de fra læreruddannelsen nærmest slet ikke var forberedt til at varetage undervisningen i skrivning (Graham et al., 2021). Den samme undersøgelse viste også en betydelig variation i skriveundervisningen i Norge. Mens nogle lod eleverne skrive meget, dvs. 60 minutter eller mere om dagen, afsatte andre betydelig mindre tid til skrivning. En tidligere undersøgelse viste faktisk, at 19 % af lærerne i 1. klasse (dvs. dansk 0. klasse) udsatte det at lade eleverne skrive egne tekster helt frem til forårssemesteret for at kunne fokusere på andet, som fx sociale færdigheder (Håland et al., 2019). De store variationer i skriveundervisningen i forhold til tidsforbruget skal sammenholdes med fund fra tidligere forskning, som har indikeret, at skriveundervisningen i Norge traditionelt har haft mest fokus på, at eleverne øver sig i skrivning og ikke skriver tekster til reelle modtagere (Smidt, 2010). I det følgende skal vi præsentere et forskningsprojekt, som har haft fokus på, at eleverne skal opleve skriveundervisningen som meningsfuld – allerede fra skolestart.

>> Formålet med FUS-projektet er at udvikle viden om den tidlige skriveundervisning og -udvikling.

Funktionel skrivning i de første skoleår

Forskningsprojektet *Funksjonell skrivning i de første skoleårene* (forkortet FUS) er endnu ikke afsluttet. Det har store ambitioner om at kunne bidrage til at udjævne den formodede forskel mellem læreplanens og lovens intentioner, når det gælder skriveundervisningen og den dertil knyttede praksis i skolen (Skar, Aasen et al., 2020). Formålet med FUS-projektet er at udvikle viden om den tidlige skriveundervisning og -udvikling. Formålet er også at undersøge, om elever, som skriver formålsrettede, meningsfulde tekster allerede fra skolestart, profiterer af at få denne tidlige indsigt i, hvad skrivning kan bruges til, og tidlige erfaringer med, at skrivningen bruges for at realisere forskellige kommunikationsformål (frem for at skrivningen bliver et mål i sig selv). Hypotesen bygger blandt andet på tidligere interventionsundersøgelser i Norge, Berge et al. (2019), som viste, at når der blev lagt øget vægt på skrivning i alle fag og på at skrive med forskellige formål, så førte det til øget skrivekompetence. Hypotesen bygger endvidere på sammenstillinger af forskningsresultater, som har vist, at målrettet skriveundervisning med fokus på *autentisk* skrivning (dvs. skrivning som handling) og på systematisk træning i at planlægge, gennemføre og revidere tekster også kan føre til øgede skrivekompetencer (Graham et al., 2018).

Ved hjælp af et eksperimentelt design er FUS-projektet blevet gennemført i løbet af skoleårene 2019-2020 og 2020-2021. I alt har lidt mere end 3.000 elever og 200 lærere og resursepersoner deltaget. Halvdelen af eleverne har deltaget i interventionen, mens den anden halvdel har fungeret som kontrolgruppe. Lærere på interventionsskolerne har fået tilsendt én skriveundervisningsaktivitet cirka en gang om ugen i ti uger i hvert semester. Tilsammen har lærere således i løbet af projektperioden gennemført 40 skriveaktiviteter.

Et eksempel på en skriveaktivitet, som er brugt i interventionen, er »Brev til børnehaven«, som blev

>> AF GUSTAF B. SKAR

Professor i norskdidaktik ved Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning, NTNU. Prosjektleder for *Funksjonell skriving i de første skoleårene* samt for arbeidet med at utvikle ny eksamen til norskfaget. Han har en baggrund som lærer på ungdomsuddannelser og har forsket i skrivning, skriveundervisning og -vurdering.

Gustaf B. Skar
Skrivesenteret, ILU
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
7491 Trondheim, Norge
E-mail: gustaf.b.skar@ntnu.no

gjennomført i efterårssemesteret i 1. klasse (svarende til dansk børnehaveklasse). Her skulle eleverne skrive et brev til børnene og de ansatte i den børnehave, de selv havde gået i, for at fortælle om, hvordan det er at gå i skole. Målet med denne aktivitet var, at eleverne skulle få erfaring med at kommunikere via et brev og på den måde træne modtagerbevidstheden. I løbet af projektperioden skrev eleverne også flere forskningsrapporter efter at have gennemført naturfaglige forsøg. Målet med disse aktiviteter var, at eleverne skulle beskrive, hvad der skete i forsøgene, og at de skulle få erfaring med at formulere hypoteser. I og med at elever møder de samme skrivehandlinger og teksttyper flere gange i forskellige skriveaktiviteter, vil de få erfaringer, som de kan anvende i nye skrivesituationer. Mange af aktiviteterne, som blev brugt i FUS, findes nu samlet i bogen *Skriving i begynderopplæringen – en praktisk innføring* (Myran et al., 2021).

Når dette skrives, er den sidste dataindsamling i gang, og først når analyser af denne foreligger, ved vi, om projektet har haft den ønskede effekt. Men allerede nu har projektet genereret ny viden om:

- hvordan vi kan vurdere tekstkvaliteten hos meget unge skribenter
- hvordan 'kodekompetencer' relaterer til tekstkvalitet
- i hvilken udstrækning vi allerede i starten af 1. klasse (dvs. dansk 0. klasse) kan identificere elever, som har behov for ekstra støtte i skriveundervisningen
- hvilke konsekvenser skolenedlukningerne i forbindelse med COVID-19-pandemien havde for elevernes skriveudvikling.

Vi har også, takket være tilbagemeldinger fra deltagende lærere, i det mindste en indikation af, at et flertal af lærerne vurderer, at deltagelse i FUS-projektet har haft en meget positiv påvirkning på elevernes skriveudvikling. I den resterende del af denne artikel vil vi præsentere nogle af disse fund og de resurser, som er blevet udviklet i FUS-projektet. Med tanke på den store lighed, som findes mellem det norske og det

>> Når der blev lagt øget vægt på skrivning i alle fag og på at skrive med forskellige formål, så førte det til øget skrivekompetence.

danske skolesystem, vil dette forhåbentlig også være relevant i en dansk kontekst.

Vurdering af tekstkvalitet

For at kunne tilpasse undervisningen efter elevernes behov skal lærere have adgang til viden om netop disse behov. Den viden kan man få ved at vurdere elevernes tekster. I FUS-projektet blev der tidligt udviklet vurderingskriterier (Skar, Jølle et al., 2020), som blandt andet var tænkt som en resurse for de lærere, der ønsker at kortlægge elevernes skrivekompetence.

Kriterierne, som er publiceret på norsk i Myran et al. (2021), omhandler otte områder af tekstkvalitet: *modtagerorientering, organisering af indhold, indholdets omfang, ordforråd, sætningsopbygning, tegnsætning, skrivemåder og stavning* samt *bogstavkundskab*. Selv om det ofte er sådan, at elevtekster får nogenlunde samme vurdering på de forskellige områder, hender det, at eleverne kan have meget »ujævne« profiler – eksempelvis ved at mestre modtagerorienteringen virkelig godt men samtidig have udfordringer med fx tegnsætning. At vurdere tekster i forhold til de otte områder betyder derfor, at lærerne i stedet for at danne sig et helhedsindtryk skal kunne etablere en nuanceret forståelse af, hvad eleverne mestrer – og ikke mestrer.

Vurderingskriterierne skal ikke bruges til at give eleverne en score eller en karakter, og det er ikke hensigten, at resultaterne skal præsenteres for elever, forældre eller skoleledere. Formålet er alene, at lærerne skal kunne planlægge den kommende undervisning efter elevernes behov – både på individniveau og på gruppeniveau. Samtidig med at lærerne undersøger de forskellige aspekter af tekstkvaliteten, skal de også være til stede i selve skriveprocessen for at kun-

>> Samtidig med at lærerne undersøger de forskellige aspekter af tekstkvaliteten, skal de også være til stede i selve skriveprocessen for at kunne se, om eleverne bruger hensigtsmæssige strategier, når de skriver.

ne se, om eleverne bruger hensigtsmæssige strategier, når de skriver.

Relationen mellem kodekompetencer og tekstkvalitet

I en storskala-delundersøgelse inden for FUS-projektet med mere end 4.900 deltagende elever i 1.-3. klasse (svarende til 0.-2 klasse i Danmark) ville vi udforske relationen mellem det, som kunne kaldes *kodekompetencer* (dvs. det at kunne stave, forme bogstaver osv.) og tekstkvalitet (Skar, Lei et al., 2021). En række tidligere undersøgelser havde påvist en positiv korrelation: Elever, som viste tegn på gode kodekompetencer, skrev også bedre tekster. Forklaringen på denne sammenhæng har noget med arbejdshukommelse og kognitiv kapacitet at gøre. Hvis det meste af kapaciteten går til at stave sig gennem ord eller finde frem til, hvordan en bestemt lyd skal repræsenteres som bogstavtegn, så vil det være begrænset, hvor mange kræfter der kan bruges til fx at tænke på en modtager eller på, hvordan teksten skal organiseres.

Resultaterne fra vores egen undersøgelse bekræftede den positive korrelation mellem kodekompetence og tekstkvalitet. Selv når vi tog højde for, at eleverne var fra forskellige klasser, på forskellige skoler, havde forskellig sproglig baggrund og så videre, så var der en tydelig sammenhæng. En konsekvens af disse fund er, at eleverne har brug for en masse træning i den del af skrivningen, som handler om at 'knække koden' og at udvikle en flydende skrivning, dvs. at eleven hurtigt og sikkert kan vælge og skrive relevante bogstaver. Konsekvensen er *ikke*, at denne træning skal erstatte anden skriveundervisning (for så lærer man fx ikke at være modtagerbevidst), eller at denne træ-

ning skal gennemføres i lange sekvenser med ringe grad af meningsfuldhed. Vi vil anbefale at arbejde parallelt med kodekompetence og formulering af tekster. Eleverne kan øve sig på de tekniske sider af skrivningen i korte og hyppige sekvenser (5-10 minutter), uden at de behøver at være kreative samtidig. Man skal selvfølgelig også have fokus på kodekompetencerne, når eleverne skal skrive sammenhængende og meningsfulde tekster, men det er vigtigt, at dette gøres på en sådan måde, at det ikke kommer til at stå i vejen for elevernes motivation for at udtrykke sig.

Skriveudviklingens (u)forudsigelighed

Fra tidligere forskning og som allerede nævnt er det velkendt, at elevernes præstationer varierer med skriveopgaverne. Det vil sige, at en elev, som har præsteret godt i én opgave, kan præstere dårligere i en anden. Hvad vi har mindre viden om – i hvert fald i Norge – er, hvordan relationen mellem præstationer i forhold til den samme opgave ser ud over tid. I en nylig gennemført delundersøgelse i FUS-projektet undersøgte vi, om det – baseret på elevernes præstationer i de første uger i 1. klasse (dvs. dansk 0. klasse) – var muligt at forudse, hvordan de samme elever ville præstere i slutningen af 1. klasse (dvs. dansk 0. klasse), altså et skoleår senere (Skar & Huebner, 2021).

Undersøgelsen blev gennemført ved, at cirka 800 elever i to omgange skrev en tekst om, hvad de kunne lide at lave i frikvartererne. Den første gang var ved månedsskiftet august/september 2019, og den anden gang var i maj/juni 2020. Deres tekster blev vurderet, og ved hjælp af en statistisk model undersøgte vi, om vi kunne bruge resultaterne fra august/septemberteksterne til – med en vis præcision – at forudsige resultaterne fra maj/juni-teksterne. Svaret var både ja og nej. Det viste sig, at det var muligt at forudsige,

>> Vi vil anbefale at arbejde parallelt med kodekompetence og formulering af tekster.

>> Det viste sig, at det var muligt at forudsige, hvilke af eleverne der i maj/juni skrev på en måde, som indebar, at de sandsynligvis ville få behov for ekstra støtte.

hvilke af eleverne der i maj/juni skrev på en måde, som indebar, at de sandsynligvis ville få behov for ekstra støtte (Skar, Kvistad et al., 2021). Dette fund er værd at reflektere over. Hvordan kan det være, at det allerede i august er muligt at vide, hvem der vil få vanskeligheder med skrivning i maj/juni? Vi har ikke svaret, men i den kommende forskning er det vigtigt at prøve at finde et svar.

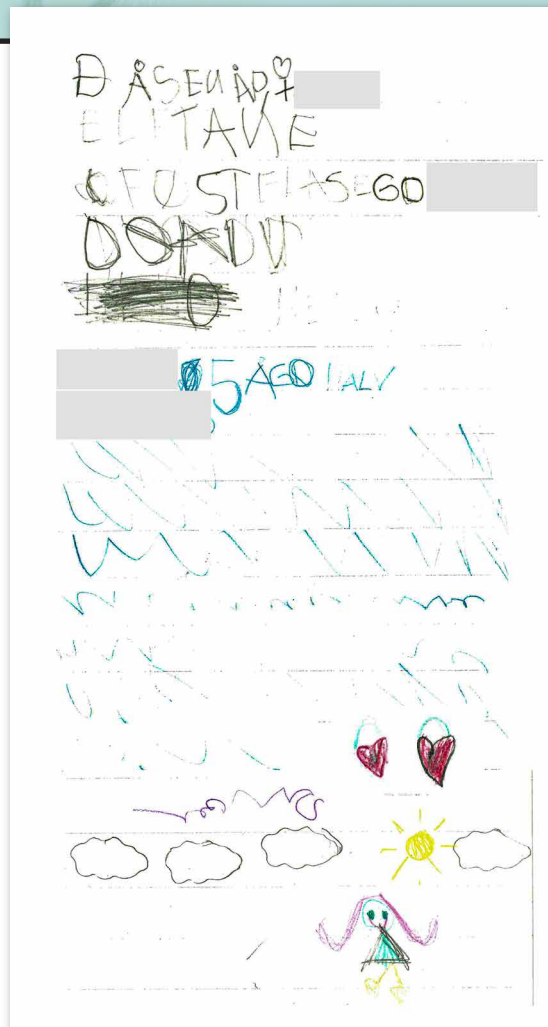
For de fleste andre elever var udviklingen til en vis grad forudsigelig. En del af forklaringen ligger i, at den skrivekompetence, som eleverne kommer til skolen med, spiller en rolle for den fortsatte udvikling, men læringsaktiviteterne og læringsmiljøet i klassen spiller også en ganske betydelig rolle.

Fig. 1 og 2 illustrerer udviklingen hen over et skoleår med teksteksempler fra hhv. efteråret og foråret i 1. klasse (svarende til dansk 0. klasse). Teksterne er skrevet af den samme pige, og lige netop denne piges skrivning udviklede sig stærkt i den periode – hvilket også tydeligt ses af teksterne.

Her følger et forsøg på transskription og en mulig tolkning af teksten:

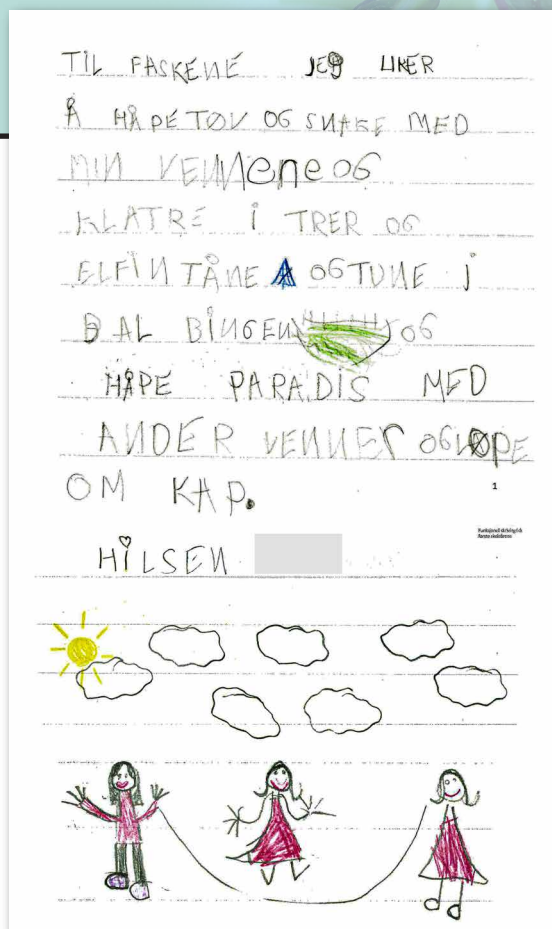
Original	Transskription
BÅSENÅP + (navn)	[BOKSEN GÅR + (navn)]*
ELFTANE	[EIFFELTÅRNET]
FØSTELASEGO (navn)	[FØRSTE KLASSE OG (navn)]
DØA??	[?]
(navn) 5ÅGO?ALV	[(navn) 5 ÅR OG ET HALVT]
(navn)	[(navn)]
(skribleskrift)	

* Boksen går kaldes *dåseskjul* på dansk.

Figur 1. Elevens svar på, hvad hun kan lide at lave i frikvarteret, i efterårssemesteret i 1. klasse (dansk 0. klasse). Al kontekstinformation, som fx navn, er anonymiseret – derfor de grå bokse.

>> Den korte tid med hjemmeskole førte til et voldsomt læringstab.

Figur 2. Elevens svar på, hvad hun kan lide at lave i frikvarteret, i forårssemesteret i 1. klasse (dansk 0. klasse). Al kontekstinformation, som fx navn, er anonymiseret – derfor den grå boks.

Forsøg på transskription og en mulig tolkning af teksten:

Original	Transskription
TIL FASKENE JEG LIKER Å HÅPE TØV OG SNAKE MED MIN VENNENE OG KLATRE I TRER OG ELFINTÅNE OG TUNE I BAL BINGEN OG HÅPE PARADIS MED ANDER VENNER OGLØPE OM KAP. HILSEN (navn)	[TIL FORSKERNE. JEG LIKER] [Å HOPPE TAU OG SNAKKE MED] [MINE VENNER OG] [KLATRE I TRÆR OG] [EIFFELTÅRNET OG TURNE I] [BALLBINGEN* OG] [HOPPE PARADIS MED] [ANDRE VENNER OG LØPE] [OM KAPP.] [HILSEN (navn)]

* Lave gymnastik på boldbanen.

Skolenedlukninger og skriveudvikling

Da Norge lukkede ned i foråret 2020 på grund af COVID-19-pandemien, fik forskerne i FUS-projektet desværre mulighed for at undersøge læringseffekterne af hjemmeskole. I Norge var alle skoler lukket mellem 12. marts og 27. april, svarende til 46 dage (hvoraf nogle dage også gik til påskeferien). I en spørgeskemaundersøgelse fandt Blikstad-Balas og kollegaer (i tryk) ud af, at de alleryngste elever fik tilbudt meget lidt opfølgning på deres arbejde i denne periode. På grund af FUS-projektets forskningsdesign havde forskerne mulighed for at sammenligne resultater fra elever, som havde gået i hjemmeskole i foråret 2020, med resultater fra elever, som havde fået almindelig undervisning på skolen i foråret 2019 (Skar, Graham et al., 2021). Resultaterne talte deres tydelige sprog: Den korte tid med hjemmeskole førte til et voldsomt læringstab. Hjemmeskoleeleverne viste dårligere udvikling af den flydende skrivning (et aspekt af kodekompetencen), de skrev tekster af dårligere kvalitet, og de var mindre motiverede end eleverne, som besvarede de samme opgaver året før pandemien. Det største læringstab kunne ses hos elever med et andet modersmål end norsk.

Tidligere undersøgelser har vist, at sommerferien plejer at medføre med et mindre læringstab (se fx Meyer et al., 2020). Sommerferien er imidlertid helt uden undervisning, og disse fund kan derfor ikke

Forfatterne til denne artikel planlægger at skrive en opfølgende artikel med de endelige resultater fra projekt *Funksjonell skrivning i de første skoleårene*, når projektet er afsluttet.

En fuldstændig referenceliste til denne artikel kan rekvireres ved at sende en mail til lis@laesepaed.dk

overføres direkte til perioden med hjemmeskole. Vores undersøgelse viser, hvor vigtig hver eneste skoletime er for de alleryngste elever. Eleverne i indskolingen har brug for dygtige lærere og gode muligheder for at øve sig i skrivning. Vi kan kun håbe, at de elever, der blev udsat for skolelukning, vil få den undervisning, som de har behov for for at kunne indhente den tabte læring.

Bedre skribenter

I og med at interventionen lige er afsluttet og dataindsamling fortsat er i gang her i foråret 2021, ved vi endnu ikke, om FUS-projektet har haft nogen målbar effekt. Men vi ved, hvad de deltagende lærere har meldt tilbage. I en spørgeskemaundersøgelse til lærerne efter gennemførelse af den sidste interventionsaktivitet vurderede flertallet, at projektdeltagelsen har gjort eleverne til bedre skribenter. Hensigten med projektet er at styrke skriveundervisningen og til syvende og sidst at give eleverne en solid base at gå videre fra i den kommende tilværelse som skrivende menneske.

Afslutning

En grundpille i FUS-projektet er, at alle elever kan lære sig at skrive. Vi, som arbejder i projektet, har haft stor glæde af at få mulighed for at læse tusindvis af elevtekster. Langt fra alle – men vældig mange elever – giver udtryk for en stærk skriveglæde, og vi har set mange tegn på gryende skrivekompetence. En vigtig indsigt, vi har fået efter at have forsket i effekten af hjemmeskole, er, at det at deltage i undervisning på skolen er meget væsentligt for elevernes skriveudvikling. Skrivekompetence kommer ikke af sig selv – vi har brug for dygtige skriveleverere, som er tæt på eleverne, når de skriver. Vi håber, at den fortsatte forskning i vores projekt vil åbne mulighed for, at vi kan udvikle endnu flere resurser til lærerne, således at de yngste elever kan få en skriveundervisning, som

giver dem mulighed for at erobre skriftsproget på en meningsfuld og motiverende måde.

Artiklen er oversat fra norsk

REFERENCER

- Berge, K.L., Evensen, L.S. & Thygesen, R. (2016). The Wheel of Writing: a model of the writing domain for the teaching and assessing of writing as a key competency. *The Curriculum Journal*, 27(2), 172-189. <https://doi.org/10.1080/09585176.2015.1129980>
- Berge, K.L., Skar, G.B., Matre, S., Solheim, R., Evensen, L.S., Otnes, H. & Thygesen, R. (2019). Introducing teachers to new semiotic tools for writing instruction and writing assessment: consequences for students' writing proficiency. *Assessment in Education: Principles, Policy and Practice*, 26(1), 6-25. <https://doi.org/10.1080/0969594X.2017.1330251>
- Graham, S., Bollinger, A., Olson, C.B., D'Aoust, C., MacArthur, C.A., McCutchen, D. & Olinghouse, N. (2018). *Teaching elementary school students to be effective writers: A practice guide* (2012-4058). National Center for Education Evaluation and Regional Assistance, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education. <http://ies.ed.gov/ncee/>
- Graham, S., Skar, G.B. & Falk, D.Y. (2021). Teaching writing in the primary grades in Norway: a national survey. *Reading and Writing*, 34(2), 529-563. <https://doi.org/10.1007/s11145-020-10080-y>
- Håland, A., Hoem, T.F. & McTigue, E.M. (2019). Writing in First Grade: The Quantity and Quality of Practices in Norwegian Classrooms. *Early Childhood Education Journal*, 47(1), 63-74. <https://doi.org/10.1007/s10643-018-0908-8>
- Matre, S., Solheim, R., Otnes, H., Berge, K.L., Evensen, L.S. & Thygesen, R. (2021). *Nye grep om skriveopplæringa*. Universitetsforlaget.
- Myran, I.H., Johansen, M.B., Kvistad, A.H., Tollaksen, K.V. & Skar, G.B. (2021, red.). *Skriving i begynneropplæringen – en praktisk innføring*. GAN Aschehoug.
- Skar, G.B., Graham, S. & Huebner, A. (2021). Learning Loss during COVID-19 and Emergency Remote Instruction on First Grade Students' Writing: A Natural Experiment [godkendt til publicering i *Journal of Educational Psychology*].
- Smidt, J. (2010). Skrivekulturer og skrivesituasjoner i bevegelse – fra beskrivelser til utvikling. I: J. Smidt (red.): *Skriving i alle fag – innsyn og utspill* (s. 11-35). Tapir akademisk forlag.
- Utdanningsdirektoratet (2020). *Læreplan i norsk* (NOR01-06). <https://www.udir.no/lk20/nor01-06>